

“Uništavanjem reka izlažemo se nesigurnoj budućnosti. Ne samo da gubimo biološku raznovrsnost i prirodna staništa, nego i osnovne uslove za život. Posebno je zabrinjavajuće kada se devastacija događa u zaštićenim područjima, čija svrha je upravo očuvanje prirode i vrednosti od kojih svi, a posebno lokalne zajednice, imaju koristi”, ističe Petra Remeta, v.d. direktorka WWF Adrije.

Često se u neformalnim razgovorima može čuti kako je “voda naše bogatstvo, najvredniji prirodni resurs koji je neophodno zaštititi i očuvati za budućnost”. Ipak, iskustva pokazuju da je ponašanje naših institucija i Vlade daleko od toga. To potvrđuje i najnovija studija objavljena u naučnom časopisu Conservation Letters, koja donosi podatak da se širom sveta planira izgradnja više od 500 brana u zaštićenim područjima, većinom za potrebe hidroelektrana.

Deo njih planira se i u zaštićenim područjima u Srbiji, poput izgradnje malih hidroelektrana (MHE) u Nacionalnom parku “Kopaonik”, Rezervatu biosfere “Golija-Studenica” ili u Parku prirode “Stara Planina”. Izgradnjom ovih projekata nepovratno bi se uništili najdragoceniji prirodni resursi, presudni za zdravlje ljudi i prirode, održivi razvoj, snabdevanje pitkom vodom, kao i za sprečavanje poplava i suša, te mnoge druge funkcije koje bez njih ne bi bile moguće.

Studija donosi i pregled svih štetnih uticaja izgradnje rečne infrastrukture. Između ostalih, oni uključuju negativan uticaj na lokalne zajednice i njihove životne delatnosti, poput poljoprivrede, stočarstva ili turizma, na divlje vrste i njihova staništa, te tokove sedimenta koji su od presudne važnosti za ceo ekosistem, pa tako i ljude. Znajući da se globalni broj populacija slatkovodnih vrsta kičmenjaka od 1970. godine smanjio za 83% (za šta su glavni uzroci izgradnja brana, hidroelektrana i druge infrastrukture), jasno je da moramo da zaustavimo štetne projekte i ojačamo sektor zaštite prirode, kroz snažnu primenu nacionalnih i međunarodnih zakona i pravilnika.

Važno je napomenuti kako je Srbija jedna od potpisnica Konvencije o biološkoj raznovrsnosti, čime se obavezala na povećanje površine teritorija pod zaštitom na 17%, u odnosu na trenutnih 7,66%. Iako su Prostornim planom Republike Srbije predložena područja za zaštitu, još uvek nije jasno što će se dogoditi s predloženim lokacijama za izgradnju MHE, koje se nalaze unutar područja koja će tek doći pod zaštitu, kao i sa područjima koja su trenutno u procesu naučnog i stručnog istraživanja, poput Doline Velikog Rzava. Možda najbolji primer ovih nejasnoća predstavljaju dva realizovana projekta u Parku prirode “Zlatibor” ili tri male hidroelektrane izgrađene u Predelu izuzetnih odlika “Kamena Gora”. U ovim slučajevima, zaštita je nastupila tek nakon što su ovi projekti završeni, a razmere navedene štete tek će naknadno moći da se utvrde.

“Svaki zakon ili politička odluka koja se donosi u svrhu zaštite prirode mora da ima naglasak i na očuvanju reka slobodnog toka. U tome bi presudnu ulogu trebalo da imaju zaštićena područja čija je uloga upravo očuvanje biološke raznovrsnosti i prirodnih staništa, a sve u svrhu zaštite ljudi i prirode. I sami svedočimo kako uništavanje prirode doprinosi gubicima na drugim poljima, a posebno negativno utiče na zdravlje i sigurnost ljudi. Stoga je važno insistirati na primeni zakona o zaštiti prirode i zaustaviti sve projekte koji nisu u skladu s tim”, zaključuje Remeta.

Srećom, postoje alternative koje su prihvatljivije za prirodu, a neretko su i jeftinije od tradicionalnih projekata poput hidroelektrana. Vlada Srbije trebala bi da uloži više vremena, pažnje i sredstava za istraživanje alternativnih izvora obnovljive energije, pre svega sunca i vetra, uz istovremeno zaustavljanje podsticaja za razvoj malih hidroelektrana i zabranu realizacije svih štetnih projekata. Samo tako možemo da zaštitimo najvredniji resurs naše zemlje - vodu - i usmerimo celo društvo prema održivoj, zelenijoj budućnosti.

Izvor: euractiv.rs